

FANTASIAZKO ETA BELDURREZKO ZINEMAREN

XVIII. ASTEA

HIZKUNTZA ERABILERAREN NEURKETA

**DONOSTIAKO
EUSKALTZALEEN
ELKARTEA**

Donostian, 2007ko azaroan

AURKIBIDEA

1. SARRERA.....	3
2. METODOLOGIA	4
3. AHOZKO ERABILERA.....	5
3.1. Filmak.....	5
3.2. Ekitaldien ongi etorri eta aurkezpenak	5
3.3. Ekitaldi nagusiak	6
3.4. Aurkezpen prentsaurrekoak	6
3.5. Prentsaurrekoak	6
3.6. Jendaurreko zerbitzuak.....	7
4. IDATZIZKO MATERIALA	8
4.1. Liburuak	8
4.2. Programazio liburuxka.....	8
4.3. Programazio taula	8
4.4. Beldurrezko astea euskaraz	9
4.5. Eskuorriak, sarrerak, postalak,	9
4.6. WEB orria	9
4.7. Kartelak.....	9
4.8. Prentsarako materiala	10
4.9. Errotulazioa	10
4.10. Komiki Jardunaldiak	10
5. ERAKUSKETA ETA ANTZERKIAK.....	11
5.1. Antzerkiak.....	11
5.2. Erakusketak	11
6. ONDORIOAK ETA PROPOSAMENAK	12

1. SARRERA

BAGERA Donostiako Euskaltzaleen Elkarteak, euskararen erabilera areagotzea ardatz duela, Donostiako aisialdian eragina duten ekintza nagusietan hizkuntza erabileraren neurketa egin ohi du: Aste Nagusia, Jazzaldia, Zinemaldia eta Musika Hamabostaldia. Hau dela eta, Fantasiatzko eta Beldurrezko Zinemaren Astean azken urte hauetan bezala, aurten ere behaketa egin dugu.

Garrantzitsua da oso euskararen erabilera normalizatzea egunerokotasunean. Era berean, gizarteari eskaintzen zaizkion aisialdirako kultur ekitaldietan euskaren presentzia areagotzea oso garrantzitsua da. Ostera ere, gogorarazi behar dugu euskara hizkuntza ofiziala dela Euskal Autonomi Erkidegoan eta, halaber, Donostiako udal ordenantzek euskarari ofizialtasun hau aitortzeaz gain, Udalak antolatutako ekintza guztietan lehentasuna izan behar duela esaten dute ere.

Beraz, Fantasiatzko eta Beldurrezko Zinemaren Astean antolatzen diren jardueratan euskararen erabilera idatzia zein ahozkoa areagotzea du helburu Bagerak; hau da, Beldurrezko eta Fantasiatzko Zinemaren Astean euskararen presentzia normalizatzea.

2. METODOLOGIA

Azkeneko urte hauetan, 2002tik, urtez urte egin du BAGERA Elkarteak Zinema Astearen neurketa eta beraz, datu guztiak aurrean izan ditugu neurketa egin eta ondorioak ateratzerakoan. Asteak bere gain hartzen dituen momentu guztiak neurtzen saiatu gara. Filmen aurkezpenak, euskaraz azpigitulua dutenak edota bikoiztutako film kopurua, programazio aurrerapenaren txostena, filmez filmeko gida, kartelak, e.a. neurtu ditugu besteak beste.

Behaketa aurrera eramateko orduan, bagerakideen laguntza ezinbestekoa izan da, halere, elkartetik kanpoko kolaboratzaileak ere izan ditugu behaketa aurrera eramateko orduan.

Neurketa egiterakoan, hizkuntza erabilera 3 atal desberdinetan azaldu dugu eta kasu guztietan bi eletan egin zela adierazten dugunean, zehazki, euskaraz eta gaztelaraz egin zela esan nahi dugu:

a) Ahozko erabilera: Filmak, ekitaldi nagusiak, prentsaurrekoak, film emanaldietako ongi etorri eta aurkezpenak (ongi etorria, sarrerako lehen hitzak bezala eta aurkezpena pelikulen xehetasunak ematerakoan) eta jendaurreko zerbitzuak aztertzen ditugu atal honetan. Zein hizkuntza erabiltzen den eta bakoitza zein neurritan erabiltzen den hartzen dugu kontuan.

b) Idatzizko materiala: Idatzizko material ugari izaten da Astearen. Antolakuntzaren argitalpenak (filmez filmeko gida, programazioaren aurrerapen txostena, ...), kartelak, web orria, errotulazioak, e.a. izaten ditugu aztergai.

c) Erakusketak: Atal honetan Astearen baitan antolatzen diren erakusketetan egiten den hizkuntza erabilera neurtzen dugu.

3. AHOZKO ERABILERA

3.1. Filmak

Atal hau Zinema Astearen ekintzarik garrantzitsuenak dela gogoan izan behar dugu. Aurten, asteak 43 film luze eman ditu eta, horietatik 7 azpititulua euskaraz dute. Bestalde, 26 labur eman dira eta horietatik 15 euskarazko azpititulua izan dituzte. Emanaldi kopuruei erreparatuz, 62 izan dira film luzeak, 7 euskaraz azpititulua izan dute eta bi euskaraz izan dira; beraz, euskaraz film luzeak emanaldiak %11,3 izan da. Film laburren emanaldiak 41 izan dira horietatik 15 euskarazko azpititulua izan dute, hau da, %36,6.

Sailez - sail honakoak izan dira aurten eskainitako filmak eta euskarazko emanaldiak kopurua:

- Film luzeak sail ofiziala: 27 filmetatik 3 izan ziren euskaraz, %11,11. Emanaldiak dagokionez 35 emanaldietatik, 3 euskaraz azpititulua zuten emanaldiak (%8,6).
- Film laburren sail ofiziala: 17 filmetatik, 15 euskaraz azpititulutako emanaldiekin, %88,23a. Guztira 32 emanaldi egon ziren %46,9 euskaraz izan zirelarik.
- Film labur Espainiarrei dagokionez, film eta emanaldiak kopurua berdina izan zen. 9 emanaldietatik, bat bera ere ez euskaraz (%0).
- American Gothic sailean emanaldi eta filmen kopurua berdina izan zen. 12 emanaldietatik, 4 euskaraz azpititulutako emanaldiekin (%33,3).
- Berreskuratutako klasikoetan ere film eta emanaldiak kopurua berdina izan ziren eta 2 emanaldietatik, bat bera ere ez euskaraz (%0).
- Haurrentzako zinema: 2 emanaldietatik, biak euskarazkoak (%100).

3.2. Ekitaldien ongi etorri eta aurkezpenak

Ongi etorri eta aurkezpenak aztertzerakoan, kontuan izan behar dugu ekitaldi batzuk film bat baino gehiagoren emanaldia izan arren (normalean, laburren bat lehenengo eta luze bat edo gehiago ondoren), gehienetan ekitaldi osoak aurkezpen bakarra izan duela.

Bagerak behatutako filmetatik, 5ek izan dute aurkezpena. Denak gaztelaraz izan zirelarik. Kasu bakar batean "gabon eta ongi etorri" hitzak bakarrik entzun ahal izan dira. Beste hizkuntzen bat erabili diren kasuetan (japoniarra eta frantsesa) itzulpena gaztelaraz izan da.

Euskaraz azpititulua zuten filmetan ez zen aurkezpenik izan. Baina kasu batean filmarekin arazo tekniko bat izan zutenean euskaraz lehenengo eta ondoren gazteleraz aipatu zuten megafoniatik. Azkenean ezin izan zuten konpondu eta euskaraz bakarrik eman zuten honen berri.

3.3. Ekitaldi nagusiak

Inaugurazio ekitaldiaren aurkezpena Nacho Bigalondok eta Carra Elejaldek egin zuten. Euskararen presentzia oso urria izan zen. Hasieran aurkezpena egiterako orduan ("gabon eta ongi etorri") eta beste behin txiste bat kontatzeko. Bestela aurkezpena gazteleraz izan zen. Ondoren skech bat egon zen, hau ere gazteleraz. Jarraian. Hideshi Hinori omenaldi bat egin zioten eta horretarako Rebordinos igo zen, eta hitz batzuk egin zituen gazteleraz. Hideshi Hino japoniarrez egin zuen eta itzulpena gazteleraz izan zen. Bukatzeko, estreinako pelikularen aurkezpena egiteko filmaren zuzendaria igo zen eta gazteleraz egin zituen hitz batzuk. Iazko inaugurazio ekitaldiaren eskema berdina jarraitu zuten eta iaz bezala, baina aurren, inoiz baino presentzia gutxiago izan du euskarak.

Klausura ekitaldia Santiago Segurak aurkeztu zuen. Ekitaldi osoa gaztelaniaz izan zen. Sarituak beraien jatorrizko hizkuntzan aritu ziren eta Segurak "itzulpen" antzeko bat egin zuen, hau ere gaztelaniaz soilik.

3.4. Aurkezpen prentsaurrekoak

Aurtengoan bi aurkezpen prentsaurreko izan dira. Lehena, aurkezpen ofiziala, eta bigarrena, euskarazko filmen berri emateko.

Aurkezpen nagusian, Ramon Etxezarretak hartu zuen hitza lehenik eta aurkezpen txiki bat eta Astearen programazioaren inguruan labur aritu zen. Euskaraz egin bazuen ere, gaztelera nagusitu zen. Ondoren Rebordinosiek informazioa gazteleraz eman zuen. Azkenik Gorka Villarrek (Calle 13ko produktu buruak) hartu zuen hitza, honek ere dena gazteleraz egin zuen. Galdera txandan gaztelera soilik erabili zen.

Euskarazko Astearen aurkezpen prentsaurrekoan euskara nagusi izan zen. Lehenengo azalpena eta luzeena Ainhoa Beolak eman zuen euskaraz eta ondoren laburpen bat egin zuen gazteleraz. Ondoren Etxezarretari eman zion hitza. Etxezarretak ez zuela ezer gehitu behar gazteleraz esan ondoren galderen tarte ireki zuen gazteleraz.

3.5. Prentsaurrekoak

Atal honetan Zinema Asteko ekintzak aurkezteko egin diren prentsaurreko guztiak hartu ditugu kontuan, bai filmei buruzkoak, komiki jardunaldiei buruzkoak edota balorazioarenak ere. Balorazioarako prentsaurrekoa udaletxean egin zen. Etxezarreta eta Rebordinos izan ziren bertan. Lehenengo Etxezarretak hartu zuen hitza eta azalpen guztia bieletan

eman zuen, lehenengo euskaraz eta ondoren gazteleraz. Jarraian galderen tarte ireki zuten eta Rebordinosek erantzun zituen galdera guztiak, gazteleraz.

Astearen zehar egindako prentsaurrekoetan desberdina izan da. Astearen arduradun batek ematen zion hasiera prentsaurrekoari (gehiengoetan Rebordinosek), nahiko labur, eta hizkuntza erabilera prentsaurrekoa aurkeztu duen pertsonaren baitan egon da, gehienetan gazteleraz izan dira. Ondoren gonbidatuaren baitan izan da erabilitako hizkuntza, orokorrean gazteleraz egin dute, eta atzerriko hizkuntza erabili dutenean itzulpena gaztelerara egin da. Egindako galderak beti gazteleraz izan dira eta erantzunak ere gazteleraz egin dira.

Ostiralean haurren filmen inguruan egindako prentsaurrekoa aipatu nahi dugu bereziki, oso larria iruditzen zaigulako. Filmak euskaraz bakarrik izan arren prentsaurreko osoa gazteleraz izan zelako.

3.6. Jendaurreko zerbitzuak

Jendeari erantzuteko zerbitzuetan nolako harrera jaso ahal izan dugu neurtu nahi izan dugu.

Hainbat ekitalditan zeuden laguntzaileekin euskaraz egin ahal izan da, baina askotan lehenengo hitza gazteleraz izan da, batik bat zinema sarreretan.

Bestetik, Kultur Udal Patronatura deitu izan dugunean, gazteleraz izan da ia beti, deia hartzerakoan, lehenengo hitza eta ondoren ere gaztelera erabili behar izan dugu askotan.

4. IDATZIZKO MATERIALA

Oro har Asteko antolakuntzari dagokion idatzizko materiala bi eletan edota hiru eletan idatzirik dagoela esan daiteke, nahiz eta zenbait salbuespen egon. Antolakuntzatik kanpoko materialean berriz ez dago euskararen arrastorik. Dena den, jaso dugun idatzizko materiala banan bana aztertu dugu:

4.1. Liburuak

5 argitalpen eskuratu ditugu:

- “Fantasiatzko eta Beldurrezko Zinemaren XVIII. Astea”-ren liburuan, asteen zehar izango diren film eta bestelako ekintzei buruzko informazioa azaltzen da 118 orrialdetan. Lehenik, antolatzaile, babesle eta laguntzaileen zigiluak ageri dira hiru eletan. Jarraian eskerrak emateko orrialde bat dago, honen beheko aldean Donostia Kulturaren egoitzaren helbidea eta Zinema Asteko lantaldearen fitxa teknikoa gazteleraz daude. Ondoren, epaimahaiari buruzko informazioa dago hiru eletan. Jarraian, filmei buruzko informazioa hiru eletan dago eta izenburua jatorrizko hizkuntzan, baina, hala ere, alboan datorren fitxa teknikoak gazteleraz daude soilik. Gainontzeko ekintzei buruzko informazioa ere hiru eletan dago. Informazioaz gain, hainbat iragarki edo filmen kartelak daude. Hamalau filmen kartel daude, haurren filmaren iragarkia bitan dago, bietan euskara hutsez . Honetaz gain, 9 iragarle badira, euskaraz iragarki bakarra dago, 6 gazteleraz, ingelesez bat eta hizkuntzarik gabeko beste bat.

- American Gothic “ El cine de terror USA 1968-1980” liburua: 413 orrialdekoko da eta gaztelera hutsez dago.

- “Verlian eta talisman galdua” haurrentzako Komikia: 35 orriko liburuxka da eta guztia bieletan dago, lehenengo euskaraz eta ondoren gazteleraz.

- “Inter Zona” aldizkaria, 80 orrialdekoko da eta gaztelera hutsez dago, komiki bat izan ezik txinatarrez dagoela.

- “2000 maniacos” aldizkaria: 82 orrialdeko aldizkaria da eta guztia gazteleraz dago, kontrazala izan ezik. Fantasiatzko eta beldurrezko zinemaren asteko kartela ofiziala azaltzen da eta hiru eletan dago.

4.2. Programazio liburuxka

27 orriko liburuxka bat da. Azalean kartel ofiziala du, hiru eletan eta antolatzaile, babesle eta laguntzaileekin. Kontrazalean, berriz, Calle 13ren iragarkia dator gazteleraz. Barnean, filma bakoitzaren azalpen labur bat dator, bi eletan, euskarak lehentasuna izanik eta testuak bata bestearen itzulpena dira.

4.3. Programazio taula

Triptiko formatuan, aste osoko programazioa modu grafikoan azaltzen da. Azalean kartel ofiziala dator hiru eletan eta kontrazalean Calle 13ren iragarkia gazteleraz. Informazio guztia bi eletan dago.

4.4. Beldurrezko astea euskaraz

Astean zehar euskaraz izango diren filma emanaldiak biltzen dituen liburuxka da. Azalean kartel ofiziala euskaraz azaltzen da Donostia izena izan ezik bi eletan baitago. Barruko orrietan, film bakoitzari buruzko informazioa euskaraz dago soilik. Atzean euskarazko filmen programazioa azaltzen da Zinema Asteko babesle eta laguntzaile guztiekin. Ohar bat ere azaltzen da non testuak gaztelaratik itzuliak izan direla azaltzen den.

4.5. Esku orriak, sarrerak, postalak, ...

Atal honetan Zinema Astearen inguruan sortzen den beste material idatzia biltzen dugu, kontuan izanik hau dela jende gehienarengana iristen den materiala.

Emanaldietarako eskuratu ditugun sarrerak oro har bi eletan egon dira, baita haurrentzako filmetako eta hasiera eta amaierako festen gonbidapenak ere.

Erakusketak iragartzen dituzten postalak oro har bi eletan daude. Nahiz eta batzutan izenburua gaztelara hutsez egon ("Viaje fantástico" eta "el cine de terror USA años 70").

4.6. WEB orria

Aurtengo web gunean lehenik hizkuntza aukeratzeko pantaila agertzen da, euskara, gaztelara eta ingelesa, aipatutako ordenan. Informazio guztia hiru hizkuntzetan eskuratzeko aukera ematen du. Aurten iaz ez bezala filmen fitxa tekniko guztiak euskaraz daude. Ikusi dugun akats bakarra orrialde guztietan (behealdean) idazpuruan agertzen diren fantasiatzko eta beldurrezko astearen datuak gaztelaraz daude bakarrik (Semana de cine fantástico y de terror, helbidea...).

4.7. Kartelak

Guztira 8 kartel desberdin ikusi ditugu Zinema Astean zehar prentsaurrekoetan barne:

- Ofiziala: Hiru eletan ikusi ditugu kartel guztiak.
- Babesleena: prentsaurrekoetan ikusi izan dugu eta bertan antolatzaile eta babesleen berri hiru eletan agertzen zen.
- Komiki Jardunaldien kartelak hiru dira. Informazioa bi eletan dute hirurak. Izenburua, hiruetatik batek euskaraz dauka (Euskadi Fantastikoa III).
- Hiru erakusketa daude eta bakoitzeko kartel bat. Informazioa bi karteletan gaztelara nagusitzen da ("Viaje fantástico, colección Maite Minguez Ricart" eta "El cine de terror USA años 70 en carátulas de video") eta hirugarrenean hizkuntza gabekoa da.

4.8. Prentsarako materiala

Prentsaurrekoetan eta antolakuntzak emandako poltsan eskuratu izan dugun materiala bildu dugu. Prentsa txostena, eguneko programazio txostenak, filmei buruzko informazio txostenak, erakusketei buruzko informazio txostenak eta zenbait iragarki besteak beste. Oro har, bi eletan edo hiru eletan zegoen informazioa, nahiz eta batzuetan hutsuneak izan (fitxa teknikoak eta helbideak adibidez gaztelera hutsez zeuden).

Bestetik, posta elektroniko bidez bidalitako prentsa oharretan, informazioa euskaraz eta gaztelera jaso zitekeen normalean, baina hutsuneak izan dira, mezu bakarren bat gaztelera hutsez jaso dugu eta mezuen izenburuen gehiengoak gaztelera daude.

4.9. Errotulazioa

Zine aretoetako edota erakusketa tokietako eta bulegoetako ateetan ipinitako ohar edo txartelak orokorrean bi eletan ikusi ditugu.

4.10. Komiki Jardunaldiak

Komiki Jardunaldien programazioa azaltzen duen 8 orritako liburuxka bi eletan dago, bata bestearen itzulpena da.

Aldizkariari dagokionez (publizitate gehigarri berezia), lehen orrialdea bieletan dago. Kontrazalean, berriz, Diario Vascoren iragarkia azaltzen da gaztelera. Zintiloa ere, gaztelera azaltzen da orri guztietan ("Suplemento especial publicitario). Hala ere, edukia bieletan dago, testuak ez dira bata bestearen itzulpenak baizik eta hizkuntza bakoitzean informazio ezberdina dago.

5. ERAKUSKETA ETA ANTZERKIAK

5.1. Antzerkiak

Behatutako antzerkietan ez da inongo hizkuntzarik erabili.

5.2. Erakusketak

Zinema Astearen inguruan egon diren sei erakusketak behatu ditugu, alde batetik komiki jardunaldien inguruan egondako hirurak eta bestetik Maite Mínguez Ricarten “Viaje Fantastico”, “El cine de terror USA años 70 en carátulas de video” eta “Los archivos de Stanley Kubrick”.

- Komiki Jardunaldien inguruan hiru erakusketa antolatu dira. Oro har lauetan hizkuntza erabilera berdina izan da: kanpoaldean zeuden kartel nagusiak bi etan zeuden eta baita testu nagusien barneko panelak ere. Hauetan euskarak lehentasuna zuen kokapenarengatik. Baina, barnean erakusten ziren komikietako testuak albo batetara utzita erakusleietako testuak eta oinak gazteleraz ziren asko (Victori Francés gehiengoa gazteleraz eta Euskadi fantastikoa guztia gazteleraz), kontuan hartu gabe hainbatetan jatorrizko hizkuntzan zeuden izenburu edo izen propioak zirela.

- Beste hiru erakusketa ere izan dira. “Viaje fantastico” (erakusleietako bieleetan) “El cine de terror USA años 70” (bideo azalak ziren eta gazteleraz zeuden) eta “Los archivos de Stanley Kubrick”.(argazkiak ziren eta hizkuntza gabea). Guzti hauetan, Komiki Jardunaldien erakusketetan bezala, kartel nagusiak bi etan bazeuden ere izenburuak gazteleraz.

6. ONDORIOAK ETA PROPOSAMENAK

Orain arte azaldutako datuak aztertuz, atalez atal balorazio orokor bat egingo dugu jarraian.

Ahozkoan eta filmetan erabilitako hizkuntzari dagokionean iaz emandako aurrerapausoak aurten mantendu dira, hau da, euskaraz azpigitulua zuten filma batzuk sail ofizialekoak (3 film) ziren, eta beste batzuk American Gothic sailekoak (4 film). Film laburretan ere, sail ofizialeko 15 film euskaraz azpigitulua zuten eta batera proiektatu dituzte.

Film luzeetan kuantitatiboki iazko proportzioan mantendu da, aurten, iaz bezala, haurren bi filmak euskaraz izan dira. Film laburretan berriz, aurten igo egin dira euskaraz azpigitulua zutenak (13tik 15era).

Dena dela, zertan hobetua badago oraindik ere, ekitaldi nagusietan, aurkezpenetan eta prentsaurrekoetan euskararen presentzia oraindik ez baita behar bezain bestekoa. Are gehiago, Inaugurazio eta klausura ekitaldietan euskararen presentzia txikiagoa izan da aurreko urteetan baino. Aurten ez da egon aurkezpenik bieletan. Oro har bi ekitaldietan gaztelera nabarmen nagusitu da, baita gainerako interbentzioak (sari banaketak, esketxak, e.a.) gaztelerez izaten direlako. Filmen aurkezpen gehienetan eta prentsaurrekoetan gaztelera euskararen gainetik jarraitzen du nabarmen.

Idatzizko materialari dagokionez, aurreko urteetako bide beretik egin da euskararen erabilera. Elebitasuna eta hirueletasuna gailendu arren badira zuzendu beharreko batzuk. Besteak beste, Asteak kaleratzen dituen argitalpenen artean ere elebitasuna lortzea.

Azkenik, **erakusketei** dagokienean, kartel eta panel orokorretan elebitasunerako joera dagoela esan daiteke. Honetaz gain, erakusketetan idatzitakoa oso gutxi izan arren, txarteltxoetan erabili denean euskarak oso presentzia txikia du.

Oro har, Bagerak positiboki baloratzen du iaz emandako aurrera pausuak aurten ere mantendu direla ikustea baina, atzera pausoak ere eman dira ekitaldi nagusietan eta hori oso kezagarria iruditzen zaigu. Beraz Bagerak ondokoa proposatzen dio Zinema Asteko antolakuntzari: dauden hutsuneak zuzentzea eta aurrera pausuak sendo mantendu ditzala. Txostenean azaltzen den bezala, urtero errepikatzen diren hutsuneei konponbidea ezar diezaiela, Zinema Astean euskararen normalizazioa lortzeari begira. Antolakuntzak badaki bide horretan Bageraren laguntza behar izanez gero, beti prest edukiko gaituela.

Donostiako
Euskaltzaleen
Elkartea